# ASIGURAREA DREPTULUI LA UN MEDIU SĂNĂTOS PRIN PRISMA COMPETENŢELOR POLIŢIENEŞTI[1]

# ENSURING THE RIGHT TO A HEALTHY ENVIRONMENT THROUGH THE PRISM OF POLICE COMPETENCES

**Ianuș ERHAN,**
ORCID: 0000-0003-4110-8133
Universitatea de Stat din Moldova

**CZU: 342.7:504.06:351.74** **https://doi.org/10.5281/zenodo.8358078**

***Rezumat.*** *Mediul și protecţia acestuia au dobândit un statut de drept fundamental, pentru că au devenit expresia unei politici publice de interes colectiv, a unei solidarități nu numai în interiorul statelor, dar și la scară internațională. Preocupările vizând prezervarea unui mediu sănătos privesc ameliorarea condițiilor de viaţă ale omului, menținerea echilibrului ecologic, a ecosistemelor din care ființa umană face parte integrantă.*

*Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 determină că va contribui la implementarea la nivel naţional a Agendei 2030 de dezvoltare durabilă cât* şi *a mai multor Obiective de Dezvoltare Durabilă, în special Obiectivul nr. 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.*

*Poliţia, în calitate de autoritate publică care contribuie la starea de legalitate, ordinea* şi *securitatea publică, protejarea* şi *respectarea drepturilor* şi *libertăților omului, are competențe directe legate de asigurarea, inclusiv, a dreptului la un mediu sănătos, în primul rând, prin investigarea, documentarea* şi *examinarea ilegalităților ce atentează asupra acestui drept, atât a contravențiilor, cât* şi *a infracțiunilor, precum* şi *prevenirea comiterii acestora prin activități dedicate.*

***Cuvinte-cheie.*** *dreptul la un mediu sănătos, activitate polițienească, drepturile* şi *libertățile omului, contravenții* şi *infracțiuni.*

***Summary.*** *The environment and its protection have acquired the status of a fundamental right, because they have become the expression of a public policy of*

[1] Articolul a fost elaborat în cadrul proiectului „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului”.

*collective interest, of a solidarity not only within the states, but also on an international scale. Concerns aimed at preserving a healthy environment concern the improvement of human living conditions, the maintenance of the ecological balance, of the ecosystems of which the human being is an integral part.*

*The development strategy of the field of internal affairs for the years 2022-2030 determines that it will contribute to the national implementation of the 2030 Sustainable Development Agenda as well as several Sustainable Development Goals, especially Goals no. 3:* ***Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages***

*The police, as a public authority that contributes to the state of legality, public order and security, the protection and respect of human rights and freedoms, has direct powers related to ensuring, including, the right to a healthy environment, first of all, by investigating, documenting and the examination of illegalities that threaten this right, both contraventions and crimes, as well as preventing their commission through dedicated activities.*

***Keywords.*** *The right to a healthy environment, police activity, human rights and freedoms, contraventions and crimes.*

## Introducere

Recent ţara noastră a obținut statutul de țară candidat la aderarea la UE, şi anume la data de 23 iunie 2022, Consiliul European a acordat Republicii Moldova acest statut, etapă foarte importantă în realizarea dezideratului de integrare europeană stabilit cu mulţi ani în urmă. Totodată, acest proces care ne apropie şi mai mult de valorile şi standardele europene, presupune transpunerea în viaţă a angajamentelor asumate, cât şi parcurgerea anumitor paşi consecvenți [1, p. 125-126].

Obținerea statutului de ţară candidată nu anulează Acordul de asociere care este în vigoare şi aplicabil până la intrarea în vigoare a Tratatului de aderare, respectiv, până la acea etapă stabilește şi reglementează relațiile dintre părțile asociate, din care considerente aplicarea în continuare a prevederilor menționate cu referință la mediul înconjurător este un proces prioritar pentru garantarea cetățenilor ***dreptului la un mediu sănătos***, cât şi realizarea acțiunilor dedicate în vederea asigurării acestui drept.

Din analiza efectuată determinăm că, Acordul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană a fost semnat la 27 iunie 2014 și a intrat în vigoare la 1 iulie 2016 [2]. Acesta constituie un ghid important pentru reformarea cadrului de reglementare al ţării noastre și alinierea acestuia cu acquis-ul comunitar al UE.

Dedicat domeniului de referință, în capitolul 16 se pune accentul pe mediul înconjurător și se includ, printre alte elemente cum ar fi: „gu-

vernanța și problemele orizontale precum evaluarea impactului asupra mediului (EIM); educația și instruirea; răspunderea pentru mediul înconjurător; combaterea infracțiunilor legate de mediu; cooperarea transfrontalieră; accesul la informațiile legate de mediu, procesele de luare a deciziilor și procedurile administrative și de control jurisdicțional eficiente; inspecțiile și aplicarea legii, etc." [3, p. 16].

De pe altă parte, urmează a fi luate în calcul documentele de politici naționale, cât şi sectoriale, cum ar fi, documentul de politici de bază din activitatea MAI, Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 [4] care determină că va contribui la implementarea la nivel naţional a Agendei 2030 de dezvoltare durabilă cât şi a mai multor Obiective de Dezvoltare Durabilă, în special Obiectivul nr. 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă [5].

Or, în condițiile determinate de acest ODD, este evident că Ministerul afacerilor interne, prin intermediul subdiviziunilor sale, în special Poliţia, urmează să asigure garantarea dreptului la un mediu sănătos.

Dar până a determina competențele Poliţiei pentru asigurarea acestui drept, este necesar să face referință la competențele şi altor autorități.

**Principalele idei ale cercetării**

Conform practicilor europene, ce ţine de spectrul de autorități competente în asigurarea dreptului menționat este destul de divers, iar „principalii actori publici din lanțul de asigurare a conformării cu legislația de mediu sunt: organisme administrative generale – de exemplu, autorități locale care eliberează sau retrag autorizații sau impun sancțiuni administrative; agenții administrative de mediu – de exemplu, inspectoratele de mediu care efectuează inspecții; autorități generale sau specializate de asigurare a respectării legii („autorități de asigurare a respectării legii") – de exemplu, unități de poliție sau vamale care desfășoară investigații cu privire la încălcări suspectate; procurori; judecători [6, p. 55].

Nu vom examina toate autoritățile menționate, cât şi complexul de activități realizate, dar ne vom opri, în special, la competențele Poliţiei dedicate protecției şi asigurării dreptului la un mediu sănătos ***versus*** competențele pe care le deține Inspectoratul pentru protecția mediului.

Astfel, Poliţia, în calitate de autoritate publică care garantează starea de legalitate, ordinea şi securitatea publică, protejarea şi respectarea drepturilor şi libertăților omului, are competențe directe legate de asigurarea, inclusiv, a dreptului la un mediu sănătos, în primul rând, prin investiga-

rea, documentarea şi examinarea ilegalităților ce atentează asupra acestui drept, atât a contravențiilor, cât şi a infracțiunilor, precum şi prevenirea comiterii acestora prin activități dedicate.

Știm că Poliţia în realizarea competențelor deținute are menirea să desfășoare activitatea în sprijinul şi în interesul cetățenilor, cât şi a întregii societăți. În afară de aceasta Poliţia contribuie la garantarea acelui climat de securitate publică dorit de către cetățeni, în scopul valorificării în condiții de legalitate şi normalitate a drepturilor şi libertăților de care dispun, inclusiv a dreptului la un mediu sănătos.

Este recunoscut faptul că, deşi nu are atribuții directe în domeniul securității mediului ambiant, conform competenței, Poliția întreprinde permanent un şir de măsuri consecvente în vederea prevenirii delictelor ce afectează regnul animal şi vegetal, contracarării braconajului, pescuitului ilicit şi tăierii neautorizate a vegetației forestiere, precum şi altor fenomene negative din domeniul de referință [7].

În ordinea dată de idei, apar un şir de întrebări evidente: care este rolul şi impactul activității polițienești în asigurarea dreptului la un mediu sănătos, care este gradul de intervenție al Poliţiei în acest sens, cât de eficient sunt realizate de către Poliţie activitățile în vederea respectării şi garantării dreptului la un mediu sănătos şi dacă, ar trebui să se implice mai mult prin obținerea de competențe specializate şi dedicate de a documenta şi investiga ilegalitățile din domeniul dat.

Pornind de la premisa că, existența omului în cadrul unei societăți care se pretinde a fi caracterizată de o ambianță favorabilă acestuia din toate punctele de vedere, inclusiv şi cel ecologic, implică necesitatea respectării sub aspect reciproc a unor norme de conviețuire prestabilite, având la bază unele reguli şi practici ce şi-au confirmat de mult eficiența [8, p. 101]. Unii, consideră că dreptul la un mediul sănătos este un drept natural ce se contopește cu dreptul la viață și sănătate. Or, suntem și noi de a cord cu această părere, adăugând că nu poate fi considerat a fi garantat dreptul la viață dacă nu ai parte de un mediu sănătos, mediul, în acest context, fiind considerat și condiția principală a vieții, lipsa unui mediu curat este și indicele unei vieți periclitate, deci, nesănătoase.

Într-o altă opinie [9, p. 66] se consideră că dreptul fundamental la un mediu protejat este *un drept de creanță.* În motivarea acestei opinii se invocă faptul că textele constituționale nu fac numai referiri la necesitatea protecției mediului ci, stabilesc îndatoririle statului în acest domeniu, ceea ce face ca dreptul la un mediu înconjurător protejat să reprezinte creanța

cetățenilor față de stat, a cărui respectare presupune intervenția pozitivă a acestuia, cu alte cuvinte.

Alte detalii asupra conținutul dreptului la un mediu sănătos le găsim în literatura de specialitate într-o manieră destul de explicită și înțeleasă, acolo unde se apreciază că dreptul fundamental la un mediu sănătos este un drept care presupune următoarele drepturi:

- de a trăi într-un mediu nepoluat, nedegradat;
- la un ridicat nivel de sănătate, neafectat de degradarea mediului;
- de a avea acces la resursele de apă și hrană adecvate;
- la un mediu de muncă sănătos;
- la condiții de locuit, de folosire a terenurilor și la condiții de viață într-un mediu sănătos;
- la asistență în caz de catastrofe naturale și produse de om;
- de a beneficia de folosința durabilă a naturii și a resurselor acesteia;
- la conservarea elementelor reprezentative ale naturii [10, p. 66].

Astfel, mediul și protecția acestuia au dobândit un statut de drept fundamental, pentru că au devenit expresia unei politici publice de interes colectiv, a unei solidarități nu numai în interiorul statelor, dar și la scară internațională. Preocupările vizând prezervarea unui mediu sănătos privesc ameliorarea condițiilor de viaţă ale omului, menținerea echilibrului ecologic, a ecosistemelor din care fiinţa umană face parte integrantă. Aceasta implică păstrarea calității principalelor componente ale mediului – aerului, apei, solului, florei și faunei în condițiile unei dezvoltări durabile [11, p. 160-161].

Potrivit unor evaluări dedicate [12, p. 66], protecția mediului a devenit o necesitate a societății contemporane, o oportunitate cu caracter universal. Preocupările privind păstrarea unui mediu sănătos vizează ameliorarea condițiilor de viață ale omului, menținerea echilibrului ecologic, a ecosistemelor din care ființa umană face parte integrantă.

În asemenea condiții, dreptul la un mediu sănătos şi neprejudiciat din punct de vedere ecologic devenit o prerogativă de bază, prioritară în fața oricărui alt interes, care în contextul tendințelor dezvoltării economice de astăzi trebuie să confere o siguranță mai mare îndeplinirii standardelor necesare existenței de mâine [13, p. 154].

În atare condiții, protecția mediului înconjurător constituie o prioritate naţională, care vizează în mod direct condițiile de viaţă și sănătatea populaţiei, realizarea intereselor economice și social-umane, precum și capacitățile de dezvoltare durabilă a societății pe viitor [14, p. 383].

Pe de altă parte, dreptul la un mediu neprimejdios din punct de vedere ecologic presupune obligaţia statului de a lua măsurile necesare pentru protecţia mediului înconjurător, un rol important revenind elaborării, adoptării și implementării unor reglementări juridice referitoare la mediu [11, p. 160-161].

La nivel internațional, necesitatea recunoașterii dreptului fundamental al omului la un mediu neprimejdios pentru viață şi sănătate din punct de vedere ecologic a fost discutată pentru prima dată în cadrul Conferinței Mondiale a ONU pentru protecția mediului la Stockholm în 1972. Aici s-au făcut referiri la faptul că unul dintre drepturile fundamentale ale omului îl constituie dreptul la un mediu a cărui calitate îi dă posibilitatea de a trăi în mod demn şi în prosperitate.

Potrivit unor autori [15, p. 611-656], pe plan internațional, relația dintre drepturile omului și dreptul la un mediu sănătos este analizată din mai multe perspective. Astfel, una din acestea se referă la faptul că nu există drepturi ale omului fără dreptul la un mediu sănătos, iar alta se bazează pe faptul că dreptul la mediu este un drept care deja există, precum și orientarea care admite dreptul la un mediu sănătos ce derivă din alte drepturi ale omului. Pentru aceasta este nevoie nu numai de a proteja componentele mediului, dar şi de a le folosi rațional, de a le dezvolta şi de a le conserva pentru generațiile viitoare.

Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (CEDO) nu conține prevederi exprese care garantează dreptul la un mediu înconjurător sănătos, însă acest drept a fost consacrat în jurisprudența europeană prin interpretarea extensivă a domeniului de aplicare a unor drepturi prevăzute expres de Convenție, cum ar fi dreptul la viață privată [11, p. 165].

La rândul său, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, în art. 11 și 12, stabilește dreptul persoanei la un nivel de trai suficient și la cea mai bună sănătate [11, p.162].

Carta Mondială pentru natură subliniază necesitatea luării unor măsuri corespunzătoare la nivel naţional și internaţional, individual și colectiv, privat și public, în scopul protecției naturii și a promovării cooperării în acest domeniu, proclamând un șir de principii de conservare pentru a ghida și judeca conduita omului care afectează natura [16].

Convenția pentru conservarea vieţii sălbatice și a habitatelor naturale din Europa stabilește că statele-părţi recunosc rolul esenţial al florei și faunei în menținerea echilibrului ecologic și că se obligă să ia măsuri de conservare și de protecţie a acestora [17].

Am recurs la examinarea percepției, în plan mondial, despre dreptul la un mediu neprimejdios, deoarece un rol deosebit în stimularea procesului de constituționalizare a acestui drept, precum și în precizarea conținutului său, l-au avut și îl au reglementările internaționale descrise mai sus.

Următorul nivel, şi anume reglementările constituționale naţionale, reieșind din angajamentele internaționale asumate de întreagă comunitate, inclusiv de ţara noastră determină în art. 37 care se intitulează expres – Dreptul la un mediu înconjurător sănătos, în alin. (1) că: „Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viaţă şi sănătate, precum şi la produse alimentare şi obiecte de uz casnic inofensive", iar alin. (4) stabileşte că: „Persoanele fizice şi juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății şi avutului unei persoane ca urmare a unor contravenții ecologice" [18].

După unele opinii [19, p.77], și pe bună dreptate exprimate, constituționalizarea dreptului la mediu prezintă, pe lângă impactul politico-moral al asimilării unui drept uman fundamental nou, aparținător generației a treia, a drepturilor de solidaritate, purtător al unui semnificativ simbol de modernitate și standard internațional care implică și anumite semnificații de ordin juridic. Or, includerea dreptului la mediu neprimejdios în categoria drepturilor fundamentale face ca limitarea sa să nu poată fi prevăzută decât prin lege și în condițiile limitative stabilite de acestea. De asemenea, constituționalizarea acestui drept permite o evoluție progresivă la nivelul, principiilor, reglementărilor și practicilor juridico-administrative ale protecției mediului.

Astfel, pornind de la ideea potrivit căreia condițiile favorabile de mediu sunt considerate drept un factor principal al bunăstării materiale şi confortului, inclusiv spiritual, care determină viitorul durabil, statul declară dreptul omului la un mediu sănătos din punct de vedere ecologic ca fiind un drept ce se bucură de supremație în raport cu celelalte interese general-statale, moment stipulat şi în Legea cu privire la protecția mediului.

În acest sens, în vederea stabilirii mecanismului de punere în aplicare a prevederilor constituționale determinate mai sus, Legea privind protecția mediului înconjurător, prevede expres în art. 30 că: „Statul recunoaște tuturor persoanelor fizice dreptul la un mediu sănătos, în care scop asigură, în conformitate cu legislația în vigoare anumite libertăți, inclusiv dreptul de a se adresa, direct sau prin intermediul unor organizații, partide, mișcări, asociaţii, autorităților pentru mediu, administrative sau judecătorești pentru a sista acţiunile care aduc daune mediului, indiferent dacă agenţii economici vor fi sau nu prejudecați în mod direct; dreptul de a trage la răspundere persoanele, care au comis contravenții sau infracțiuni ecologice [20].

În speță, dreptul la un mediu neprimejdios nu ar trebui să fie înțeles și redus doar la nivelul declarativ, ca drept fundamental, ci acesta urmează a se traduce prin diversele reglementări ce au menirea protejării drepturilor și intereselor societății, urmând să pătrundă chiar și normele ce reglementează activitatea polițienească. Or, având în vedere specificitatea consecințelor, iar prin urmare a valorilor la care se atentează odată cu săvârșirea infracțiunilor contra mediului, actualmente se cere o altă manieră de abordare a problematicii în materie de prevenire, relevare şi combatere a genului de criminalitate avut în discuție [21, p. 83].

În ordinea de idei descrisă mai sus, detaliind prevederile şi conceptele constituționale, Legea cu privire la activitatea poliției şi statutul polițistului referindu-se în art. 18 la atribuțiile Poliţiei operează cu noţiuni generale, cum ar fi: apără viaţa, integritatea corporală, sănătatea şi libertatea persoanei, proprietatea privată şi publică, alte drepturi legitime ale persoanei şi comunităţii, exercitând atribuțiile prevăzute la art. 19–23, iar prin alineatul următor prevede că „nu se admite punerea în seama Poliţiei a altor atribuţii decît a celor prevăzute de lege”, or se consideră că nu pot fi depășite limitele funcționale menționate.

Astfel, articolele specificate în acest context determină prevenirea infracţiunilor şi contravenţiilor (art. 19), investigarea infracţiunilor şi contravenţiilor, inclusiv urmărirea penală (art. 20), menţinerea, asigurarea și restabilirea ordinii şi securității publice, protecţia drepturilor şi a intereselor legitime ale persoanei şi comunităţii (art. 21), asigurarea înfăptuirii justiţiei (art. 22), asistenţa populaţiei și a autorităţilor administraţiei publice locale (art. 23) [22].

După cum vedem, prevederile date poartă caracter general, fară a fi determinate careva elemente şi caracteristici distincte privind protecţia mediului înconjurător şi asigurarea dreptului la un mediu sănătos.

La rândul său, nici Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea şi funcționarea Inspectoratului General al Poliţiei nu prevede careva atribuții ale Poliţiei în vederea protecţiei mediului înconjurător, şi nemijlocit asigurarea dreptului la un mediu sănătos [23].

Astfel, trecând prin totalitatea acestor atribuții nu vom găsi prevederi dedicate şi separate care ar viza responsabilitatea Poliţiei în ocrotirea mediului înconjurător, cât şi asigurarea dreptului la un mediu sănătos dedicat şi concentrat.

Spre deosebire de legislația Republicii Moldova, Legea privind organizarea și funcționarea Poliției Române [24] prevede expres că desfășoară

activități specifice, direct sau în cooperare cu alte entități publice sau private, potrivit competențelor stabilite prin lege, pentru protecția animalelor, cât şi a mediului înconjurător.

De exemplu, conform datelor statistice de către Poliţia Română pe parcursul anului trecut (2022) pentru prevenirea și combaterea delictelor silvice, au fost desfășurate peste 40.000 de acțiuni și controale, fiind confiscați peste 123.000 de metri cubi de material lemnos, fiind aplicate 14.288 de sancțiuni contravenționale [25, p.10].

Totodată, sub aspect organizațional, în cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, activează Direcția de Ordine Publică în care este organizat – Serviciul Protecția Fondului Forestier și Piscicol, cu competența de asigurare a integrității fondului forestier/piscicol național, prevenirea și combaterea faptelor ilegale din domeniile silvic/piscicol, precum și asigurarea unor condiții de piață corecte prin eliminarea produselor de proveniență ilicită. Ce ţine de obiectivele specifice, acestea sunt mai multe, cum ar fi prevenirea și combaterea:

- tăierilor fără drept de arbori, distrugerea, degradarea și a furtului de arbori din fondul forestier național;
- nerespectării prevederilor legale referitoare la exploatarea forestieră, ilegalităților referitoare la expedierea, transportul, depozitarea, prelucrarea primară și comercializarea materialelor lemnoase și a altor produse din lemn;
- pescuitului ilegal în scop comercial/recreativ/familial/științific din habitatele piscicole naturale;
- activităților ilegale de deținere, transport, prelucrare și/sau comercializare a peștelui, produselor din pește și a altor viețuitoare acvatice obținute din pescuit și/sau acvacultură;
- nerespectării condițiilor sanitare veterinare și de siguranța alimentelor referitoare la producerea, colectarea, transportul, procesarea, ambalarea, depozitarea și comercializarea peștelui, produselor din pește și a altor viețuitoare acvatice obținute din pescuit și/sau acvacultură [26].

Astfel, conform procedurilor de operare, întru realizarea competențelor menționate, atunci când este amenințată biodiversitatea, polițiștii din statul vecin intervin prin intermediul structurilor specializate. În acest sens, la nivel central, în 2011 a fost înființat Serviciul pentru Protecția Fondului Forestier și Piscicol, care coordonează și activitatea Serviciului de Poliție Delta Dunării. La nivel teritorial, există 26 de birouri și patru compartimente pentru Protecția Fondului Forestier și Piscicol [27, p. 32-34].

În ordinea de idei expusă, privind experiența statului vecin suntem de părerea că combaterea infracțiunilor împotriva mediului și a încălcărilor asociate necesită un cadru organizațional adecvat. Acesta are mai multe aspecte. În primul rând, cadrul necesită implicarea diferiților actori publici – inspectoratele, forțele de poliție, autoritățile vamale, serviciile de urmărire penală și sistemul judiciar, care să interacționeze de-a lungul unui lanț decizional, al „lanțului de asigurare a conformării cu legislația de mediu" sau al „lanțului de asigurare a respectării legii". În al doilea rând, acești actori trebuie să aibă responsabilități formale clare, să fie independenți, să nu existe conflicte de interese și să aibă competențe adecvate de a acționa [6, p. 1].

Făcând referință la ilegalitățile ce pot fi comise în domeniul mediului înconjurător, acestea se împart generic în infracțiuni şi contravenții. Suntem de acord cu părerea că „încălcările legislației de mediu constituie încălcări ale obligațiilor care vizează protecția mediului. În termeni foarte simpli, „infracțiunile împotriva mediului" sunt încălcări ale legislației de mediu care sunt sau pot fi abordate prin intermediul dreptului penal [6, p. 1].

Respectiv, infracțiunile ecologice sunt prevăzute în Capitolul IX al Părţii speciale a Codului penal, de la art. 223 pană la art. 235 [28], iar competența de examinare a acestora este a Poliţiei. Astfel, Codul de procedură penală în art. 266 (Competența organului de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne), organizat în mare parte în cadrul Poliţiei prevede expres că, efectuează urmărirea penală pentru orice infracţiune care nu este dată prin lege în competența altor organe de urmărire penală sau este dată în competența lui prin ordonanţa procurorului [29], or infracţiunile ecologice se atribuie anume la categoria celor examinate de către Poliţie.

Lucrurile stau diferit în cazul examinării contravențiilor, or Codul Contravenţional prevede în art. 405 competența dedicată a Inspectoratului pentru protecția mediului de a constata şi examina contravențiile ce atentează la domeniul ecologic [30], iar Poliţia neavând competențe directe în acest sens.

Prin prisma reglementărilor funcționale Inspectoratul pentru protecția mediului printre multitudinea de competențe are: implementarea politicilor în domeniul protecției mediului; protecția aerului atmosferic, a resurselor de apă, a solului și subsolului, precum și a florei, faunei și teritoriilor naturale protejate; gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice; utilizarea rațională a resurselor naturale; și activitatea planificată.

Competența sa include prevenirea nerespectării legislației, detectarea și examinarea cazurilor de nerespectare, combaterea oricărui caz de nerespectare, aplicarea sancțiunilor, calcularea și despăgubirea prejudiciilor în conformitate cu legislația și principiul „poluatorul plătește" și coordonarea activităților cu impact asupra mediului înconjurător [3, p. 21].

Este evident, fiind analizate prin prisma aspectelor teoretice legate de dreptul de poliţie al statului, în variantă extinsă, că Inspectoratul pentru protecția mediului deţine competenţe poliţieneşti, de pe altă parte, având o prezență limitată pe întreg teritoriul ţării, posibilități modeste a aplica în activitate forţa fizică, mijloacele speciale, cât şi arma de foc, plus, fiind exclus din lista autorităților ce pot realiza măsuri speciale de investigație şi de urmărire penală, apare întrebarea logică care este eficienţa autorităţii date în vederea combaterii fenomenului infracţional şi contravenţional ce atentează la mediul înconjurător, în special, dreptul la un mediu sănătos.

Revenind la prevederile Codului Contravenţional, Capitolul IX stabilește contravențiile în domeniul protecţiei mediului, în total – 56 de contravenții, de la art. 109 până la art 158[2]. De exemplu, fiind analizate datele statistice privind contravențiile constate/examinate de către Poliţie în anul 2022, s-a stabilit următoarele: în baza art. 115 (Degradarea terenurilor, falsificarea informaţiei despre starea şi folosirea lor) au fost constatate 461 de contravenţii, în 316 de cazuri fiind aplicată amenda, iar 145 de cazuri au fost remise după competență (respectiv, Inspectoratului pentru proteţia mediului).

În baza art. 126[1] (Păşunatul ilegal al animalelor) au fost documentate 11 cazuri, toate fiind remise după competență altor autorități competente. Conform art. 135 (Circulaţia şi parcarea vehiculelor pe terenurile fondului forestier, în spaţiile verzi din afara drumurilor publice şi în locuri interzise) au fost documentate 12 contravenţii, în 4 cazuri fiind aplicată amenda, iar restul 8 fiind remise după competenţă.

Ce ţine de contravenţia prevăzută la art. 154 (Încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor) au fost constatate 242 de cazuri, în cadrul a 8 procese contravenționale fiind aplicată amenda, iar 234 de procese iniţiate au fost remise după competenţă.

Referitor la competenţa directă a Poliţiei, în baza art. 157 (Cruzimea faţă de animale) au fost constatate 117 contravenţii, fiind aplicate amenda în 87 de cazuri, iar 30 de cazuri au fost remise după competenţă. În baza art. 158 (Încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor şi altor animale) au fost constatate 884 de contravenţii, în 766 de cazuri fiind aplicată amenda, iar 118 cazuri fiind remise după competență.

Același trend se menține şi în anul 2023, iar după cum observăm impactul şi aportul Poliţiei în investigarea contravențiilor în domeniul protecției mediului sunt determinate de specificul activităților polițienești desfășurate.

În atare situație, nu poate fi neglijat aportul şi impactul pe care îl are Poliţia în vederea garantării legalității în toate domeniile vieţii sociale, inclusiv cel ce vizează mediului înconjurător.

**Drept concluzie,** constatăm că în circumstanțele în care amenințările la adresa mediului sunt de amploare globală, punând în pericol societatea umană, protejarea lui nu mai prezintă un simplu interes de a asigura o anumită calitate a acestuia, ci un drept fundamental, indispensabil supraviețuirii omului ca şi specie. Mai mult, se cuvine conștientizat şi recunoscut faptul că dreptul la un mediu sănătos şi echilibrat ecologic constituie un drept natural, de aceeași importanță esențială precum dreptul la viață şi în strânsă conexiune cu acesta.

În aceste împrejurări, consacrarea sa constituțională tot mai frecventă reprezintă un fapt pozitiv şi deschide calea includerii sale în rândul fundamentelor dreptului postmodern [31, p.122], cu preocuparea centrală axată pe dreptul la un mediu neprejudiciat, prielnic pentru o conviețuire în condiții sigure, dar care să ajungă și pentru generațiile viitoare în același conținut.

Întru dezvoltarea ideilor date urmează a fi analizată relevanța şi impactul activităților de prevenire şi combatere a infracțiunilor şi contravențiilor ce atentează la asigurarea dreptului la un mediu sănătos, or ponderea acestora în numărul total de ilegalități comise este în creștere în fiecare an.

Şi dacă infracțiunile sunt investigate de către Poliţie, cum rămâne cu contravențiile, competenţa de examinare fiind partajată între Inspectoratul pentru protecția mediului şi aceasta Poliţia naţională. Astfel, pe de o parte există Inspectoratul care are competență directă şi expresă, însă destul de modestă ca şi pârghii legale şi posibilități operaționale, dar şi rezultat (impact) final, iar pe de altă parte, Poliţia care are resursele necesare (umane, logistice, procedurale, etc.) cât şi capacitatea de a realiza mult mai eficient prevenirea şi combaterea ilegalităților comise în domeniul dat.

De aceea considerăm, în vederea eficientizării procesului şi atingerii unor rezultate tangibile, necesară alocarea competențelor şi pentru Poliţie de a constata şi examina contravențiile stabilite în capitolul IX al Codului contravențional. Nu, în ultimul rând, poate fi examinată oportunitatea de

a crea, după modelul statului vecin, subdiviziuni dedicate, astfel, în cât din punct de vedere organizațional Poliţia să deţină capacitatea necesară în vederea asigurării dreptului la un mediu sănătos.

**Referințe bibliografice:**

1. ERHAN, I. Drepturile şi libertăţile omului în contextul ordinii şi securităţii publice. Chişinău: Lexon-Prim, 2023.

2. Uniunea Europeană (2014), Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte.

3. EU4Environment (2022), Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova: Situația actuală și recomandări, Chişinău, 2022.

4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 658 din 23.09.2022 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030, publicată în Monitorul Oficial nr. 334-341 din 28.10.2022, art. 797.

5. https://mecc.gov.md/sites/default/files/obiectivele_de_dezvoltare_durabila.pdf [Accesat la 07.04.2023]

6. Asigurarea conformării cu legislația de mediu. Combaterea infracțiunilor împotriva mediului și a încălcărilor asociate. Ghid, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2021

7. https://www.igp.gov.md/ro/content/politia-intreprinde-actiuni-ferme-pentru-prevenirea-si-contracararea-fenomenelor-negative [Accesat la 07.04.2023]

8. ŢERUŞ I. Impactul activităţii economice asupra calităţii mediului. În: Legea şi viaţa, ediţie specială, august 2020.

9. JACQUE J. P. La protection du droit a l'environnement au nuveau européan ou régional. UNESCO, 1987.

10. DIACONESCU A. Dreptul la un mediu sănătos este un drept fundamental. În: Revista Universul juridic nr. 11/2017.

11. MUNTEANU A., RUSU S., VACARCIUC O. Manualul funcționarului public în domeniul drepturilor omului, Oficiul Avocatului Poporului. Chișinău: Arc, 2015

12. Raportul privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2012. Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, Chișinău, 2012.

13. ARDELEAN G. Rolul autorităților publice în implementarea politicilor cu privire la evaluarea şi repararea prejudiciului ecologic. Materialele sesiunii comunicărilor științifice, ediția VI-a, cu genericul: „Perpetua misiune a administrației publice de a fi in serviciul societății", Chișinău, 2014.

14. BRÂNZĂ S., ULIANOVSCHI X., STATI V., ş.a. Drept penal, Partea specială Volumul II, Ed. a 2-a. Chişinău: Cartier, 2005.

15. FITZMAURICE M. The Right of the Child to a Clean Environment. In: Southen Illinois University Law Journal, nr.23/1999.

16. Carta Mondială pentru natură, adoptată la New York pe 28 octombrie 1982. Republica Moldova a aderat la aceasta prin Hotărârea Parlamentului nr. 1546 din 23.06.1993.

17. Convenţia pentru conservarea vieţii sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna pe 19 septembrie 1979. Republica Moldova a aderat la aceasta prin Hotărârea Parlamentului nr. 1546 din 23.06.1993.

18. Constituția Republicii Moldova nr. 1 din 29.07.1994, republicată în Monitorul Oficial nr. 78 din 29.03.2016, art. 140.

19. DUŢU M., DUŢU A. Răspunderea în dreptul mediului. București: Editura Academiei Române, 2015.

20. Legea nr. 1515 din 16.06.1993 privind protecţia mediului înconjurător, publicată în Monitorul Oficial nr. 10 din 30.10.1993, art. 283

21. ARDELEAN G. O distinctă abordare a rolului poliției în combaterea criminalității contra mediului – perspectiva abilitării cu competențe speciale. Materialele Conferinței Internaționale, Ed. a VIII-a, cu genericul: „Ordinea publică în Europa între tradiție și contemporaneitate", Cluj – Napoca, 2018.

22. Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea poliției şi statutul polițistului, publicată în Monitorul Oficial nr. 42-47 din 01.03.2013, art. 145.

23. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 547 din 12.11.2019 cu privire la organizarea şi funcționarea Inspectoratului General al Poliţiei, publicată în Monitorul Oficial nr. 346-351 din 22.11.2019, art. 857.

24. Legea nr. 218 din 23.04.2002 (republicată) privind organizarea și funcționarea Poliției Române, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 170 din 02.03.2020

25. STĂNCULEA S. Evaluarea activităţii desfăşurate de Poliţia Română în anul 2022. În: Revista „Poliţia Română", trimestrul I, 2023.

26. https://www.politiaromana.ro/ro/politia-romana/unitati-centrale/directia-de-ordine-publica/serviciul-protectia-fondului-forestier-si-piscicol [Accesat la 21.04.2023]

27. CANTUNIARI R. E. Ordinea Publică, „Regina" în protejarea cetățeanului. În: Revista „Poliţia Română", număr aniversar, 2022.

28. Codul Penal al Republicii Moldova, Legea nr. 985 din 18.04.2002, republicată în Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009, art. 195.

29. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Legea nr. 122 din 14.03.2003, republicat în Monitorul Oficial nr. 248-251 din 05.11.2013 art. 699

30. Codul Contravențional al Republicii Moldova, Legea nr. 218 din 24.10.2008. Monitorul Oficial nr. 3-6 din 16.01.2009.

31. DUŢU M. Dreptul mediului, ediția a III-a, București, 2010.